

МОРОЗ

УДК 336.77

Назар Михайлович
nazar789@gmail.com

СИСТЕМА СИНДИКАТИВНОГО КРЕДИТУВАННЯ: СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА

SYSTEM OF SYNDICATED LENDING: THE ESSENCE AND STRUCTURE

аспірант ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України"

Стаття присвячена дослідженню сутності системи синдикативного кредитування та характеристики її основних елементів.

Статья посвящена исследованию сущности системы синдицированного кредитования и характеристике ее основных элементов.

The article is sanctified to research of essence of the system of syndicated lending and characterization of its key elements.

Ключові слова: синдикативний кредит, синдикативне кредитування, система синдикативного кредитування

Ключевые слова: синдицированный кредит, синдицированное кредитование, система синдицированного кредитования

Keywords: syndicated loan, syndicated lending, system of syndicated lending

ВСТУП

Однією з характерних рис сучасного стану розвитку світової банківської системи є інтенсивне опанування комерційними банками ефективних інструментів кредитування, серед яких чільне місце займають синдикативні кредити. Як свідчить зарубіжний досвід, правильна організація процесу синдикативного кредитування, розроблення ефективної та гнучкої системи управління синдикативним кредитами – основа фінансової та ринкової стабільності банківських установ з огляду на провідне місце, яке посідають кредитні операції в портфелі банківських активів. Основні напрями розвитку відносин синдикативного кредитування та ринку синдикативних кредитів досліджено в працях відомих зарубіжних вчених: К. Доусона, М. Кембелла, Т. Роудса, А. Тейлора, А. Файта та ін. Вивченню проблеми синдикативного кредитування присвячені дослідження українських вчених, таких як І.І. Левківський, С.А. Циганова, В.І. Міщенко, Н.М. Пантелєєва, А.М. Яншина та ін. Віддаючи належне внеску дослідників у вирішенні проблем синдикативного кредитування, варто зауважити, що на поточному етапі науковцями не достатньо уваги приділяється системному підходу до функціонування відносин синдикативного кредитування.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні сутності поняття «система синдикативного кредитування» та характеристики її структури.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, та аналітичні матеріали присвячені дослідженню синдикативного кредитування.

При проведенні дослідження використано методи системного аналізу, синтезу та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Перед розглядом поняття «система синдикативного кредитування», для кращого розуміння категорії, вважаємо за доцільне дати визначення синдикативного кредиту. Проаналізувавши вітчизняні та закордонні джерела вивчення сутності синдикативного кредиту [1-5], нами запропоновано наступне визначення: «Синдикативний кредит – це кредит, що надається двома або більше кредиторами, організованих для конкретної угоди у банківський синдикат, одному або кільком позичальникам, з метою забезпечення концентрації фінансових ресурсів без загрози підвищення ризиків кредиторів». Із визначення синдикативного кредиту чітко простежується, що головною його особливістю, є наявність двох і більше кредиторів, об'єднаних у синдикат. Саме суб'єктивна сторона, є основною характеристикою, що відрізняє синдикативне кредитування від звичайного двостороннього кредитування.

Окрім суб'єктів, основу системи синдикативного кредитування складають об'єкти та інструменти, що взаємодіють на основі певних принципів та відповідного забезпечення. Вважаємо, що структуру системи синдикативного кредитування можна відобразити схематично у вигляді, поданому на рисунку 1.

Процес синдикації зазвичай ініціюється позичальником, який визначає основного кредитора, в якості Організатора. Організатор – це банк, який бере на себе увесь процес по організації синдикуваного кредиту. Вибір банку-організатора являється найбільш важливим фактором, оскільки правильний вибір визначає подальший успіх синдикату [4]. В якості організатора найчастіше обирають кредитну організацію, що володіє значним масивом даних по банках-учасників синдикату. Наприклад, по даним інформаційно-аналітичного агентства Cbonds,

найчастіше в якості організатора виступають банки UniCredit Group, Deutsche Bank, Societe Generale, BNP Paribas, Citigroup [6].

Слідом за організаторами ідуть інші учасники синдикату, розділені за їх часткою у кредиті. Чим вищий ранг учасника, тим більша його додаткова винагорода за участь і відповідно вищий ризик. Для спрощення та пришвидшення процесу надання

кредиту, один банк із синдикату призначається Агентом.

Досить докладно та комплексно охарактеризувала основних суб'єктів синдикативного кредитування І.Сорокіна [7], по основних функціях, які вони виконують у процесі синдикативного кредитування (табл. 1).



Рис. 1. Схема системи синдикативного кредитування

Таблиця 1

Функції суб'єктів синдикативного кредитування

-1- Суб'єкт	-2- Функції
Позичальник	<ul style="list-style-type: none"> - готує проект та здійснює пошук організатора; - підписує угоду про співпрацю із організатором, кредитний договір, договори застави та інші необхідні договори із кредитним агентом; - звертається до банку-агента за видачею чергового траншу по кредиту; - оплачує всі необхідні комісії, погашає кредит; - забезпечує реалізацію проекту.
Банк-організатор	<ul style="list-style-type: none"> - формує інформаційну базу банків-учасників; - розробляє згідно бізнес-плану позичальника проект, під який залучається синдикативний кредит; - підбирає банки-учасники та проводить із ними переговори; - оголошує вимоги банків-учасників позичальнику; - здійснює правову підтримку при складанні кредитного рішення; - здійснює підтримку при продажі частини кредиту; - проводить юридичні, податкові, бухгалтерські консультації; - управляє забезпеченням синдикативного кредиту.
Банк-учасник	<ul style="list-style-type: none"> - надає частину синдикативного кредиту в межах своєї частки; - отримує право на відповідну частку доходів по кредиту.

-1-	-2-
Банк-агент	<ul style="list-style-type: none"> - заключає кредитне погодження із позичальником; - укладає із позичальником договори застави та інші необхідні договори; - заключає із банками учасниками договори про фінансування участі і погодження про розподіл ризиків; - організовує процес кредитування – інформує банки про дату платежу, акумулює необхідні суми із банків-учасників; - здійснює перевід коштів позичальнику; - спільно із банками-учасниками кредитує проект; - здійснює контроль за витратами позичальника, за реалізацією проекту, стягує із позичальника платежі на погашення кредиту та розподіляє їх між банками-учасниками.

Безперечно, що суб'єкти синдикативного кредитування зобов'язані діяти на підставі законодавчо встановлених норм та принципів синдикативного кредитування. Досліджуючи синдикативне кредитування, слід пам'ятати, що це окрема форма банківського кредитування, якій повинні бути притаманні такі основні принципи: терміновість, поворотність, платність, підпорядкування кредитної угоди нормам законодавства та банківським правилам, незмінність умов кредитного договору, цільове використання кредиту, забезпеченість кредитування тощо.

Основна умова ефективного розвитку синдикативних кредитів – мінімізувати ризики кредиторів при наданні кредитів та зробити кредити доступними і безпечними для позичальників. А для цього необхідним є створення та налагодження ефективної роботи системи забезпечення.

Система забезпечення включає в себе нормативно-правові документи, які регулюють відносини в сфері синдикативного кредитування, та інформаційно-аналітичну підсистему, що формується на основі звітної та статистичної інформації, даних маркетингових досліджень тощо. Значний вплив на формування системи забезпечення чинить зовнішнє середовище, яке у формі державних та міжнародних інституцій здійснює регулювання ринку синдикативних кредитів, а також у формі різноманітних аудиторських, рекламних, статистичних організацій, бюро кредитних історій формує інформаційну базу учасників синдикативного кредитування.

Суб'єкти синдикативного кредитування для практичної реалізації кредитних відносин використовують інструменти синдикативного кредитування. Безперечно, що дієвість інструментів синдикативного кредитування ґрунтується на законодавчому забезпеченні та принципах синдикативного кредитування. Використання того чи іншого інструменту синдикативного кредитування визначається цільовим використанням кредитних коштів, тобто об'єктами кредитування.

Після огляду основних елементів системи синдикативного кредитування, цілком правомірно можна підійти до її визначення.

Враховуючи визначення категорії «система» (від грец. *systema* (ціле), те, що складається з частин, поєднання, утворення) – це множинність закономірно пов'язаних між собою елементів, які об'єднуються у певне цілісне утворення, єдність, а також те, що

синдикативний кредит може бути представлений сукупністю окремих елементів та зв'язків між ними, що забезпечують процес ефективного розподілу ресурсів, пропонуємо наступне визначення поняття «система синдикативного кредитування» – це сукупність взаємопов'язаних складових елементів (об'єктів, суб'єктів, інструментів) синдикативного кредитування, які функціонують на основі принципів синдикативного кредитування і нормативно-правового забезпечення, перебувають під впливом зовнішнього середовища та забезпечують реалізацію відносин синдикативного кредитування.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження поняття та структури системи синдикативного кредитування ми дійшли таких висновків. По-перше, нами запропонована авторська схема системи синдикативного кредитування. По-друге – власне бачення категорії «система синдикативного кредитування». У подальшому запропоноване визначення поняття системи синдикативного кредитування потребує розроблення спеціального механізму її дії.

Список використаних джерел

1. Godlevski С., Weill L. Syndicated loans in emerging markets / С. Godlevski, L. Weill // Working Paper. – 2007. – №87. – Р.3.
2. Циганов С.А. Особливості формування ринку синдикуваного кредитування у країнах із трансформційною економікою / С.А. Циганов, А.М. Яншина // Фінанси України. – 2008. - №8. – С. 11-19.
3. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с.
4. Fight A. Syndicated lending / A. Fight. – London: Elsevier Butterworth-Heinemann, 2004. – 208 p.
5. Altunbas Y. Syndicated loans: a hybrid of relationship lending and publicly traded debt / Y. Altunbas, B. Gadanecz, A. Kara. – New York: Palgrave Macmillan Studies in Banking and Financial Institution Series, 2006. – 256 p.
6. Інформаційне агентство Cbonds [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.cbonds.info/>
7. Сорокина И.О. Роль банка-организатора в сложных синдицированных сделках / И.О. Сорокина // Экономический журнал. – 2010. – № 3. – С. 49-60.